

תורה ממרום לפרשת כי תצא

בס"ד

שילוח הקן

מאת : עזרא מרום

נאמר בפרשתנו : "כי יקרא קן ציפור לפניך בדרך... והאם רובצת על האפרוחים או הביצים לא תיקח האם על הבנים, שלח תשלח את האם ואת הבנים תיקח לך למען יטב לך והארכת ימים" (כ"ב, 6). להלן נדון במצוה זו ושכרה המובטח.

במדרש דברים רבה (ו, 7) אמרו חז"ל על המילים "שלח תשלח" אם קיימת מצוות שילוח הקן אתה זוכה לשלשה דברים שנאמר בהם לשון שילוח.
א. תזכה לשלח עבד עברי שנאמר : "כי תשלחננו חופשי מעמך" (דברים ט"ו, 13).
ב. אתה ממהר את ביאת המלך המשיח שנאמר בישעיהו ל"ב 20 : "משלתי רגל השור והחמור" (שור=משיח בן יוסף, חמור= משיח בן דוד)
ג. אתה ממהר את אליהו הנביא שיבוא דכתיב : "הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בא יום ד' הגדול והנורא" (מלאכי ג, 23).
מה הוא המכנה המשותף של שלושת הדברים הנ"ל המובטחים כשכר עבור שילוח הקן ?
הזוהר הקדוש דורש את פרשת שילוח הקן על צער גלות ישראל. " לדבריו קן זו מלכות, אפרוחים אילו שנים עשר השבטים, ביצים אילו ישראל. מסביר את הכתוב : " והאם רובצת על האפרוחים...שלח תשלח את האם" מקשר הזוהר לדברי ישעיהו "ובפשעכם שולחה אימכם" (ישעיהו נ, 1). כשמרחיקים את האימא מהקן מה היא אומרת ? אוי לי שהחרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתי את בני לבין האומות ועל זה ירחם הקב"ה. לפי זה יוצא שעל ידי שילוח הקן מתעוררים רחמי הקב"ה על בניו שנמצאים בגלות כמו צפורים מחוץ לקן. רגשות רחמים אילו מעוררים ומזרזים את הגאולה ע"י משיח בן יוסף ומשיח בן דוד ואליהו הנביא מבשר הגאולה. מה שנותר לנו להבין כיצד קשורה מצוות שחרור עבד עברי לגאולת ישראל?

אמרו חז"ל בירושלמי (ראש השנה, ג) : "לא נענשו ישראל אלא על פרשת שילוח עבדים דכתיב: "מקץ שבע שנים תשלחו איש את אחיו העברי ולא שמעו אבותיכם (ירמיהו ל"ד, 14)" מסבירים המפרשים ציום שלא ישעבדו איש את אחיו ובזכות זה יהיו נגאלים לפי שהיא המצוה הראשונה להם במצרים. התנאי שיגשו משה ואהרן לדבר עם פרעה כדי שישחרר את עם ישראל הוא שחרור פנימי של עבד עברי. כשהפרו תנאי זה נתעכבה הגאולה ונגזרה הגלות. המסר הנלמד מכך שכדי לזכות לגאולה צריך קודם שתהיה אחווה בין היהודים שהרי אי אפשר לדרוש גאולה מתחת עול הגויי כל זמן שאין אחווה ושלום בתוך העם היהודי.

רבינו בחיי מסביר את הטעם במצוות שילוח הקן שיש בקיום מצוה זו התעוררות רחמים כי מתוך שמשלחים את האם היא מצטערת על ריחוקה מאפרוחיה ורוצה לאבד את עצמה ואז השר הממונה על העופות מבקש רחמים מקב"ה שנאמר עליו "ורחמיו על כל מעשיו" (תהילים, קמ"ה 9).

רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, רבה של ירושלים, מסביר את טעם מצות שילוח הקן בדרך אחרת: וכי יכול אדם ללכוד בידיו ציפור שהיא זריזה ממנו ולמנוע ממנה לעוף ולהימלט ? אלא ברגע שהצייד מתקרב לקן, האם חרדה לשלום אפרוחיה ואינה נוטשת אותם ובכך היא נופלת ישר לידי הצייד. יוצא איפוא שהצייד אמור לנצל את תכונת האימהות והמסירות של הציפור לאפרוחיה, לכן מצוה אותו לשלח את האם כי אין לו זכות לנצל את רחמנות כדי ללכוד אותה !.

הרב איסר זלמן מלצר זצ"ל (1870-1953) בספרו אבן האזל מרחיב את הרעיון הקודם ואומר שמצוה זו באה ללמדנו לכבוש את האנוכיות לטובת הכלל שהרי אע"פ שהציפור האם נתונה לפני הצייד כטרף קל והוא יוכל להפיק ממנה רווח אישי וממוני בכל זאת מצווה אותו התורה לשלח את האם לטובת הכלל למען תוכל להביא לעולם עוד ציפורים .

לאור טעמי מצוות שילוח הקן שפורטו לעיל מובן השכר הגדול שמובטח על קיומה: אריכות ימים, בנים, והחשת הגאולה בבשורת אליהו הנביא ובביאת המשיח .